

Grondwaterbeschermingsgebied Craubeek.

Zorgplicht

Gemeente Voerendaal

‘Zorgplicht geldt ook richting komende generaties’

Wethouder Pierre Verbraak van de gemeente Voerendaal woont letterlijk om de hoek bij pompstation Craubeek van drinkwaterbedrijf WML, in een grondwaterbeschermingsgebied. *Hoe gaat hij om met de gemeentelijke zorgplicht voor het drinkwater?*

Verbraak: ‘Ons Limburgs drinkwater is veilig én lekker. Dat willen we graag zo houden, ook voor de generaties die na ons komen. Daarom is het belangrijk dat we zorgvuldig met ons grondwater omgaan. Drinkwater is een zaak van lange termijn. In Limburg wordt ongeveer 75% van het drinkwater gewonnen uit grondwater, ook in onze gemeente. Ons pompstation staat op de plek van een oude bron, die in de Romeinse tijd al werd gebruikt voor drinkwater. De gemeente Voerendaal heeft dus een lange historie in verantwoordelijkheid voor ‘onze’ bron. Er is hier geen discussie over ‘Zijn wij daar wel van?’: het gaat puur over ‘Hoe krijgen we de veiligheid van ons drinkwater geborgd!’. Dat maakt het debat een stuk makkelijker. Tegelijkertijd is de drinkwaterwinning kwetsbaar en moet je echt goed opletten!’

Pierre Verbraak, wethouder gemeente Voerendaal.

Waterwinning Craubeek

De drinkwaterwinning Craubeek ligt bij het dorp Klimmen in de gemeente Voerendaal. De drinkwaterwinning heeft een vergunning voor 3,5 miljoen m³ per jaar en wint grondwater uit het kalksteen van het eerste watervoerende pakket. Craubeek is een kwetsbare winning. Het grondwater wordt met een uv-filter en beluchting behandeld in onthardingsproductiebedrijf De Beitel bij Heerlen, waarna het wordt onthard en gefilterd.

Omgevingsverordening

Om vervuiling van het grondwater te voorkomen heeft de provincie Limburg waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden en boringsvrije zones aangewezen die extra bescherming nodig hebben. In de Omgevingsverordening Limburg is opgenomen welke gebieden dit zijn en welke regels er gelden.

Verbraak: 'Alle activiteiten boven en in de grond kunnen invloed hebben op ons grondwater. We willen geen gevaarlijke stoffen in ons drinkwater. Daarom zijn in de waterwingebieden of de grondwaterbeschermingsgebieden en in het gebied van de boringsvrije zones bepaalde activiteiten verboden. Ook in 'ons' waterwingebied gelden de strengste regels. Een vervuiling in dit gebied bereikt binnen twee maanden de grondwaterput en daarmee de bron van ons drinkwater. Daarom zijn er regels, zoals verboden op het dumpen van afval, het gebruik van bestrijdingsmiddelen, de aanleg van warmte/koude-systemen, dieper dan 3 meter graven, grindpalen aanleggen of een boorput maken. Dit stemmen we zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau af met WML.'

Rol gebiedsdossiers

Rondom een waterwingebied ligt ter bescherming een grondwaterbeschermingsgebied. Ook hier gelden extra milieuregels om het grondwater te beschermen tegen vervuiling. De samen met alle stakeholders opgestelde gebiedsdossiers geven een beeld van de problemen en risico's rondom de drinkwaterwinningen, die een duurzame veiligstelling van de drinkwaterwinning in de weg kunnen staan. Het gebiedsdossier biedt inzicht in de mate waarin doelen (mogelijk) niet worden gehaald en daarmee in de restopgave voor de betrokken partijen om de winning duurzaam veilig te stellen.

Hoe ziet u de rol van de gemeente bij het duurzaam veiligstellen van de drinkwatervoorziening?

Verbraak: 'Persoonlijk en als wethouder heb ik drinkwater heel hoog op de agenda staan. Samen met de andere gemeenten van Samenwerkingsverband Parkstad heeft Voerendaal, mét Waterschap Limburg en drinkwaterbedrijf WML, gebiedsdossiers en een uitvoeringsprogramma gemaakt, onder regie van de provincie. Deze dossiers geven aan welke maatregelen nodig zijn en wie deze het beste kan uitvoeren. Dit is vastgelegd in het Uitvoeringsprogramma Gebiedsdossiers Limburg 2018. De gemeente Voerendaal heeft het waterwingebied en het grondwaterbeschermingsgebied met bijbehorende regels uit de Omgevingsverordening opgenomen in de bestemmingsplannen.'

Aandachtspunten gebiedsdossiers

Verbraak: 'Als wethouder van een kleine gemeente vind ik dit best een ingewikkeld onderwerp. We hebben de afgelopen jaren de gebiedsdossiers door een extern bureau langs onze plannen voor ruimtelijke ordening laten leggen. Er bleken geen knelpunten, wel enkele aandachtspunten. Zo hebben wij een flinke en groeiende klimaatopgave op het gebied van droogte, hittestress, wateroverlast en drinkwater. Ik zou graag als gemeente in een gebiedsgerichte aanpak een koppeling maken tussen onze klimaatopgave en het veiligstellen van de drinkwatervoorziening in de toekomst. We werken op dat gebied ook nauw samen met andere Limburgse waterketenpartners in project Waterklaar.'

Contact aan de voorkant

'Wij hadden enige tijd geleden vanuit Waterklaar het plan om in onze regenwaterriolen grindkoffers aan te brengen, waardoor het water de bodem in kan trekken om de grondwatervoorraad aan te vullen. Dit hebben we tevoren met WML besproken en daar bleken veel haken en ogen aan te zitten, vanwege de mogelijke vervuiling van dat water. Dan zie je dus meteen de meerwaarde van elkaar kennen en elkaar aan de voorkant weten te vinden.'

Gebiedsgerichte integrale aanpak

'WML heeft in ons gebied bovenstrooms van het waterwinningsgebied gronden aangekocht. Deze investering is bedoeld om de landbouw daar anders te kunnen invullen – minder intensief – en daarmee de bron beter te beschermen. Daarmee ontstaat ook een prachtig natuurgebied, met schrale graslanden. Zo'n gebiedsgericht project zou ik graag samen gaan doen, met WML, het waterschap en andere gemeenten. Wij zijn momenteel al in gesprek met deze waterketenpartners om te onderzoeken wat we samen in een integrale, gebiedsgerichte aanpak voor elkaar kunnen krijgen in het licht van de diverse opgaven.'

'Er ligt in de openbare ruimte veel op het bordje van de gemeenten. Wij hebben in Limburg steeds meer te maken met droogte op de hogere plateaus en wateroverlast in de beekdalen. De aanvulling van de grondwatervoorraden staat onder druk en er ligt een natuurontwikkelingsvraag. Daarnaast zijn er nog een stikstofopgave en de energie- en landbouwtransitie. En er is groot onderhoud nodig van riolen en waterleidingen. Daar is ongetwijfeld een efficiëncyslag te maken door gezamenlijk op te trekken. Samen een duurzaam toekomstplan maken en investeringen bundelen kan grote voordelen hebben.'

Concrete voorbeelden

'Vorig jaar hebben wij een wateroverlastproject gedraaid voor het waterschap, waarbij de gemeente Voerendaal de projectleider leverde. Ik hoop dat de drinkwaterbedrijven eenzelfde beweging willen maken. Er zijn raakvlakken en samenwerkingsmogelijkheden genoeg, met win-winkansen voor iedereen. Uiteindelijk willen we allemaal de goede dingen doen voor onze inwoners, dat is onze basale taak als overheden. Dat mag van mij ook verder gaan dan de minimumeisen uit de Omgevingswet of het draaiboek van de provincie. Volgens mij mogen we die ruimte best pakken.'

‘WATERVEILIGHEID KOPPELEN AAN WATERKWANTITEIT, NATUURONTWIKKELING EN VASTLEGGEN VAN CO₂’

‘Onlangs hebben we in de stroombaan van een watergang in de buurt een bosje aangeplant, met als doel om bij eventuele overstroming het wassende water af te remmen. Die bomen zorgen tegelijkertijd voor vasthouden van water en infiltratie ervan in de bodem. Zo koppelen we dus waterveiligheid aan waterkwantiteit, natuurontwikkeling en het vastleggen van CO₂.’

‘Een ander concreet voorbeeld is een project dat de Universiteit van Wageningen onlangs met Europese subsidie in Voerendaal heeft uitgevoerd. De aanleiding was een onderzoek naar de mogelijkheden van agroforestry. Een van de ideeën is dat de landbouw teruggaat naar kleinere akkers tussen speciaal aangeplante houtopstanden of een gecombineerde bomen/noten-teelt met daaronder andere gewassen, waardoor de grond minder snel uitdroogt of wordt uitgeput. Dat past goed in het gecompartmenteerde Limburgse landschap, ondersteunt de landbouwtransitie en zorgt voor het vasthouden van water.’

Verwacht u veel veranderingen door de invoering van de Omgevingswet?

Verbraak: ‘Aan de ene kant niet. De Omgevingswet stuurt op samenwerking en daar zijn wij al volop mee bezig. De gemeente blijft met de andere stakeholders werken aan het beschermen van het grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening. Bijvoorbeeld door samen met WML en de provincie te communiceren met bewoners en bedrijven in grondwaterbeschermingsgebieden over specifieke activiteiten.’

‘TWIJFELS BIJ DE OMGEVINGSWET’

‘Tegelijkertijd zie ik wel een risico in de ruimte voor het flexibel toepassen van regels, waarin de Omgevingswet voorziet. Ik vraag me af of de juridische bescherming van bovenliggende belangen, zoals de drinkwatervoorziening, dan voldoende gewaarborgd is. Dat soort langetermijnbelangen verdienen volgens mij gewoon een stevige en duidelijke regel: ‘Geen tankstation in een waterwinningsgebied!’. Einde discussie!’

‘Drinkwatervoorziening is een zaak van de lange termijn. Ik denk dat het belangrijk is dat we met z’n allen minder naar de korte termijn kijken en meer nadenken over wat we achterlaten voor de generaties na ons. ‘Vanwege de onvoorspelbaarheid van de toekomst, moet je naar de toekomst toe zoveel mogelijk mogelijkheden openhouden’, luidde het devies van mijn oude hoogleraar Bosbouw, Jan Sevenster, en gelijk had hij! Mijn oproep: ‘Maak wat langjarige bescherming nodig heeft, geen onderdeel van het politieke debat: zet dat veilig!’’